
Kuram ve Uygulamada
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Social Sciences: Theory & Practice

ISSN: 2619-9408

Geliş/Received: 22.11.2024 Kabul/Accepted: 28.12.2024

Makale Türü: Araştırma

Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul 4. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar

*Mahir KAVUN**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenleri tarafından ilkökul 4. sınıf öğrencileri için önerilen kitapların belirlenmesi ve bu konuda bir okuma listesi oluşturulmasıdır. Nitel araştırma olarak tasarlanan çalışmada olgu bilim deseni ile hazırlanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Kitap Öneri Formu kullanılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında Sınıf Öğretmeni olarak görev yapan öğretmenler, çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan sınıf öğretmenlerine ilkökul 4. sınıf öğrencilerine önerdikleri 10 kitap ve yazarı ile bu kitapları önerme nedenleri sorulmuştur. Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan 73 sınıf öğretmeni araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin kitap önerilerinde Türk ve dünya edebiyatından eserlere yer verdikleri, kitap önerirken de en fazla kitapların içeriğinden hareket ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kitap, kitap önerisi, sınıf öğretmeni.

Books Recommended by Classroom Teachers for Primary School 4th Grade Students

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the books recommended by classroom teachers for 4th grade primary school students and to create a reading list on this subject. The study, designed as qualitative research, was prepared with a phenomenological design. The Book Recommendation Form developed by the researcher was used as the data collection tool. Teachers working as classroom teachers in state schools affiliated with the Ministry of National Education were determined as the study group. Class teachers working in various provinces of Turkey were asked about 10 books and their authors that they recommended to 4th grade primary school students and the reasons for recommending these books. 73 classroom teachers working in various provinces of Turkey participated in the study voluntarily. According to the findings of the research, it was concluded that teachers included works from Turkish and world literature in their book recommendations and that they mostly acted on the content of the books when recommending books.

Keywords: Book, book recommendation, classroom teacher.

Giriş

Okuma becerisi, dört temel dil becerisi içinde üçüncü sırada kazanılan ve insan hayatı boyunca bireyin bilgi edinmesi, ilgi alanına giren konularda araştırma yapması ve bir sonraki beceri olan yazma

Atıf bilgisi: Kavun, M. (2024). Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul 4. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 414-426. Doi: 10.48066/kusob.1589579

*Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, mahirkavun@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1319-5145>

becerisinin kazanılması hususunda önem arz eden bir dil becerisidir. Okuma, bir anlama becerisi olarak okuma nesnesi olarak tercih edilen ya da maruz kalınan metnin anlaşıldığı düzeyde okunabildiğini, okunabilir olduğunu gösteren bir eylemdir. Okumayla ve okuma süreciyle ilgili benzer birçok tanıma ulaşılabılır. Okuma; “Okuma işi, kıraat” (Türk Dil Kurumu, 2023, s. 2525); “Çok yönlü ve karmaşık bir süreç” (Valencia, 1990, s. 338); “Birçok bileşenin uygun şekilde ve çoğu zaman eş zamanlı olarak etkinleştirildiği karmaşık, çok yönlü bir süreç” (Ostojic, 2023, s. 122); “Metinde belirtilen sembollerin seslendirilmesinden ibaret olmayan çok daha üst düzey becerileri içinde barındıran bir uygulamadır” (Tavşanlı ve Ulaş, 2023, s. 142).

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere okuma, bir metinde yer alan sembollerin (harf ve sözcüklerin) sesli olarak dile getirilmesinin ötesinde anlamlara sahip, içinde anlamayı da barındıran kapsamlı ve karmaşık bir süreçtir. “Okuma becerisi, akademik başarı ve öğrenmenin temeli olduğu için, okumayı öğrenme çocukluk döneminde kazanılan en önemli becerilerden biridir” (Ateş ve Yıldırım, 2014, s. 237). Okuma becerisi, dinleme becerisiyle birlikte anlama becerileri başlığı altında değerlendirilir. Zira birey, bir metni dinleme ve/veya okuma yoluyla anlamaya ve anlamlandırmaya çalışır. “Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan öğretim programında okuma ve yazma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam oluşturmayı sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır” (MEB, 2019, s. 8). 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019 TDÖP), okuma becerisini, hem müstakil bir beceri hem de diğer dil becerisini etkileyen/geliştiren ve onlardan etkilenen bir beceri olarak ele almaktadır.

Okuma sürecinin sağlam ve sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi ancak iyi seçilmiş metinlerin ve kitapların öğrencilerle tanıştırılması ile mümkün olabilir. “Bu eserlerin yaratıcı ve eleştirel düşünmeye, araştırmaya, sorgulamaya ve estetik bilinci oluşturmaya hizmet edecek biçimde tasarlanması esastır” (Yıldırım ve Erol, 2022, s. 126). Bu düşünceye uygun olarak hazırlanan eserler, okuma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Öğrencilerin metinlerle tanışması, ilkökul 1. sınıfta -çoğunlukla Türkçe ders kitabında yer alan metinler- ile başlar. Üst sınıflarda da öğrencilerin metinlerle olan ilişkisi yine yoğunlukla Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle devam eder. “Çocuğun kitaplarla tanıştırılmasında ilk sorumluluk ailelerindir” (Şahin ve Ergül, 2022, s. 25). Ancak bu süreç, her ne kadar ailenin desteği sayesinde ilerlese de öğrencilerin birinci derecedeki yol göstericileri, sınıf öğretmenleridir. Sınıf öğretmenin öğrencileri iyi kitaplarla tanıştırmayı, çocukların hem diğer dil becerilerinin (dinleme, konuşma ve yazma becerileri) hem de okuma alışkanlıklarının uygun bir şekilde (istendik bir düzeyde) gelişmesine katkı sağlar.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında sona erdirilen 100 Temel Eser uygulamasından sonra öğrenci düzeylerine yönelik kitapların belirlenmesi konusunda bir boşluk olduğu aşikârdır. Bu konudaki sorumluluk, ailelerin olduğu kadar ilkökul düzeyinde sınıf öğretmenlerinin, ortaokul düzeyinde Türkçe öğretmenlerinin ve lise düzeyinde ise Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin üzerindedir. Ders kitaplarına alınan metinlerin (kısaltılmış metinler) öğrencileri yazar ve eserlere yönlendirebilecek düzeyde olabileceği değerlendirilse de buradan hareketle öğrencilerin iyi kitaplara ulaşma olasılığı son derece düşüktür.

Alan yazınında öğrencilere kitap önermek amacıyla hazırlanan çalışmaların ise ihtiyaca yanıt verebilecek çoğunluğa ulaşmadığı söylenebilir. Çünkü alan yazınında ortaokul öğrencileri için kitap tavsiyelerini konu alan 5 çalışmaya (Ak-Baçoğul, 2019; Karagöz, 2017; Kavun, 2023; Onur ve Topçuoğlu-Ünal, 2022; Yıldırım, 2019); lise öğrencileri için kitap tavsiyelerini konu alan 1 çalışmaya (Arıcı ve Sallabaş, 2020) rastlanmıştır. Bahsi geçen çalışmalar dışında bir çalışma (Arıcı, 2015) ise Türkçe öğretmeni adayları ile Türkçe öğretmenlerine yönelik kitap tavsiyelerini konu edinmiştir. Bu çalışmalarda; çocuk edebiyatı yazarları, öğretim üyeleri ve Türkçe öğretmenleri (Karagöz, 2017); Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri (Arıcı ve Sallabaş, 2020); Türkçe öğretmenleri (Ak-Baçoğul, 2019);

Kavun, 2023; Onur ve Topçuoğlu-Ünal, 2022; Yıldırım, 2019) tarafından öğrenciler için kitaplar önerildiği görülmektedir. Ancak yapılan alan yazını taramasında ilkokul öğrencileri için kitap tavsiyelerini konu alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca sınıf öğretmenleri tarafından önerilen kitapların tespit edilmesi amacıyla hazırlanan herhangi bir çalışmaya ulaşılammıştır. Bu konuda alan yazınında ciddi bir boşluk olduğunu söylemek mümkündür.

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenleri tarafından ilkokul 4. sınıf öğrencileri için önerilen kitapların belirlenmesi ve bu konuda bir okuma listesi oluşturulmasıdır. Bu amaçtan hareketle araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin ilkokul 4. sınıf öğrencileri için önerdikleri kitaplar nelerdir?
2. Birden fazla kitabı önerilen yazarlar kimlerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin söz konusu kitapları önerme nedenleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada bir nitel araştırma yöntemi olan olgu bilim deseni tercih edilmiştir. “Olgu bilim bireylerin deneyimlerini, yaşamlarını nasıl anlamlandırdıklarını incelemek; olanlar ile bireylerin bunları nasıl anladıkları arasındaki ilişkileri ortaya koymak; onların belirli bir olgunun özünü nasıl deneyimlediğini keşfetmek ve bireyler arasındaki ortak noktaları incelemek isteyen araştırmacılar için en uygun nitel araştırma desenidir” (Ceylan-Çapar ve Ceylan, 2022, s. 300). Araştırmada sınıf öğretmenlerinin ilkokul 4. sınıf öğrencileri için önerdikleri kitapları ve bu kitapları önermelerini belirlemek amaçlandığından olgu bilim deseni tercih edilmiştir.

Araştırma Grubu

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden sınıf öğretmenleri, araştırma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 73 sınıf öğretmenine ilişkin özellikler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin özellikler

Sıra No	Cinsiyet	f	%
1	Erkek	30	41,10
2	Kadın	43	58,90
Toplam		73	100
Sıra No	Yaş Aralığı	f	%
1	24-30	15	20,55
2	31-40	24	32,88
3	41-50	26	35,62
4	51-61	8	10,96
Toplam		73	100
Sıra No	Hizmet Yılı	f	%
1	1-10	23	31,51
2	11-20	27	36,99
3	21-25	11	15,07
4	26-38	12	16,44
Toplam		73	100

Sıra No	Mezuniyet Alanı	f	%
1	Sınıf Öğretmenliği	73	100
Toplam		73	100
Sıra No	Çalışılan Şehir	f	%
1	Adıyaman	1	1,37
2	Afyonkarahisar	2	2,74
3	Ankara	5	6,85
4	Bayburt	16	21,92
5	Bitlis	1	1,37
6	Bolu	1	1,37
7	Bursa	6	8,22
8	Çorum	1	1,37
9	Diyarbakır	4	5,48
10	Erzincan	1	1,37
11	Erzurum	6	8,22
12	Eskişehir	1	1,37
13	Hakkâri	1	1,37
14	Hatay	1	1,37
15	İstanbul	8	10,96
16	Kastamonu	1	1,37
17	Kocaeli	1	1,37
18	Nevşehir	2	2,74
19	Sakarya	3	4,11
20	Samsun	7	9,59
21	Sivas	1	1,37
22	Uşak	2	2,74
23	Van	1	1,37
Toplam		73	100

Tablo 1’de katılımcı özelliklerine bakıldığında kadınların (f=43) erkeklerden (f=30) daha fazla olduğu; katılımcıların büyük bir bölümünün (%68,49) 31-50 yaş aralığında bulunduğu; hizmet yılı açısından %36,99’unun 11-20 yıl arasında yer aldığı; tamamının mezuniyet alanının sınıf öğretmenliği olduğu ve katılımcıların 23 farklı ilde görev yaptığı, bu iller arasında en fazla öğretmenin (f=16) Bayburt’ta görev yaptığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen Kitap Öneri Formu (KÖF) ile toplanmıştır. KÖF geliştirilirken bu konuda hazırlanan çalışmalarda kullanılan formlar, alan uzmanlarının görüşleri ve araştırmanın amacından hareket edilmiştir. KÖF’te sınıf öğretmenlerine ilişkin kişisel bilgiler (cinsiyet, görev yapılan il, hizmet yılı, mezuniyet alanı ve yaş) ile ilkokul 4. sınıf öğrencileri için önerdikleri 10 kitap ve yazarı, bu kitapları önerme nedenleri sorulmuştur. Araştırmanın verileri, 22.06.2024-01.11.2024 tarihleri arasında Google Formlar aracılığıyla toplanmıştır.

Verilerin Analizi

KÖF’te elde edilen veriler, araştırmacı dışında 2 alan uzmanı tarafından da analiz edilmiştir. Bu verilerin analizi sürecinde Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü: $\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Farklılığı}}$

(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) kullanılmıştır. Bu formüle göre araştırmacı ve alan uzmanları arasındaki uyumun; katılımcı özellikleri açısından %100, kitap önerileriyle ilgili verilerde %97,20; önerme nedenleriyle ilgili de %96,84 olarak tespit edilmiştir. Buradan hareketle araştırma kapsamındaki verilerin analizinin güvenilir olduğu söylenebilir.

Veriler analiz edilirken aşağıdaki hususlara uyulmuştur:

1. Birden fazla yazarlı kitaplar,
2. Seri şeklindeki kitaplar (Örneğin, Çılgın Hademe Serisi),
3. Bir yazarın bütün eserleri (Yusuf Asal kitapları gibi) şeklindeki öneriler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.
4. Kitap adı ve/veya yazar adındaki küçük çapta hatalar olan (arama yapılırken ulaşılabilen kitap ve yazarlar) öneriler araştırmaya dâhil edilmiştir.
5. Her öğretmenden onar kitap önerisi istenmesi nedeniyle boş bırakılan ya da herhangi bir noktalama işareti kullanılarak kitap önerisi yapılmayan veriler, değerlendirilememiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni sayısı 73'tür. Dolayısıyla 730 kitap önerisi olması beklenirken; yukarıdaki 5 işlem basamağından sonra toplam 546 adet kitap önerisi kalmıştır.

Öğretmenlerin belirttiği kitap önerme nedenlerine örnekler verilirken öğretmenlere; Ö-1, Ö-2, Ö-3 gibi kodlar verilmiştir.

Öğretmenlerin kitap önerme nedenleri için içerik analizi yapılırken; öğretmenlerin belirttiği kitap önerme nedenleri, bir dosyada toplanmış, a'dan z'ye bir sıralama yapılarak birbiriyle ilgili olabilecek nedenlerin aynı başlık altında birleştirilmesi amaçlanmıştır. Aynı işlem, iki alan uzmanı tarafından yapılarak olası bir veri kaybının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Sınıf Öğretmenleri Tarafından Önerilen Kitaplara İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenleri tarafından ilkökul 4. sınıf öğrencilerine (en az iki kişi tarafından önerilen) 89 kitaba ilişkin bilgiler, Tablo 2'de gösterilmiştir. Sadece bir öneride yer alan 207 kitaba bu tabloda yer verilmemiştir.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin ilkökul 4. Sınıf öğrencilerine önerdikleri kitaplar

Sıra No	Yazar	Eser	Öneri Sayısı
1	Antoine de Saint-Exupery	Küçük Prens	20
2	Samed Behrengi	Küçük Kara Balık	16
3	Jose Mauro De Vasconcelos	Şeker Portakalı	13
4	Roald Dahl	Charlie'nin Çikolata Fabrikası	13
5	Şermin Yaşar	Dedemin Bakkalı	12
6	Mert Arık	Benim Zürafam Uçabilir	9
7	Süleyman Bulut	101 Atasözü 101 Öykü	9
8	Süleyman Bulut	Büyük Atatürk'ten Küçük Öyküler	7
9	Bilgin Adalı	Zaman Bisikleti	6
10	Eleanor H. Porter	Pollyanna	6
11	Hans Christian Andersen	Andersen Masalları	6

12	Behiç Ak	Güneşi Bile Tamir Eden Adam	5
13	Carlo Collodi	Pinokyo	5
14	Edmondo De Amicis	Çocuk Kalbi	5
15	Gülten Dayıoğlu	Fadiş	5
16	Johanna Spyri	Heidi	5
17	Mert Arık	Çantamdan Fil Çıktı	5
18	Mert Arık	Uzaya Giden Tren	5
19	Şermin Yaşar	Abartma Tozu	5
20	Ahmet Ümit	Masal Masal İçinde	4
21	Andrew Clements	Bunun Adı Findel	4
22	Hasan Nail Canat	Bir Küçük Osmancık Vardı	4
23	Jules Verne	Dünyanın Merkezine Yolculuk	4
24	La Fontaine	La Fontaine Masalları	4
25	Mert Arık	Ayvayı Yedik Müzesi	4
26	Mert Arık	Naneyi Yedik Lokantası	4
27	Samed Behrengi	Bir Şeftali Bin Şeftali	4
28	Yusuf Asal	Gıcıkçiller Apartmanı	4
29	Anıl Basılı	Başarısızlar Kulübü	3
30	Anıl Basılı	Büyük Dostum	3
31	Anıl Basılı	Nohut Adam	3
32	Anooshirvan Miandji	Filozof Meşe	3
33	Caner Sarioğlu	Faruk	3
34	Howard Pyle	Robin Hood	3
35	Jack London	Beyaz Diş	3
36	James Matthew Barrie	Peter Pan	3
37	Jonathan Swift	Gulliver'in Gezileri	3
38	Jules Verne	Balonla Beş Hafta	3
39	Jules Verne	İki Yıl Okul Tatili	3
40	Jules Verne	Seksen Günde Dünya Gezisi	3
41	Lewis Carroll	Alice Harikalar Diyarında	3
42	Michael Ende	Momo	3
43	Orhan Veli Kanık	Nasrettin Hoca Hikâyeleri	3
44	Oscar Wilde	Mutlu Prens	3
45	Ömer Seyfettin	Kaşığı	3
46	Richard Bach	Martı Jonathan Livingston	3
47	Roald Dahl	Matilda	3
48	Sevim Ak	Horoz Adam ve Korsan	3
49	Sevim Ak	Penguenler Flüt Çalamaz	3
50	Sevim Ak	Vanilya Kokulu Mektuplar	3
51	Şermin Yaşar	Lo	3
52	Şermin Yaşar	Para Ağacı	3
53	Anıl Basılı	Balino	2
54	Anıl Basılı	Melodi	2

55	Anıl Basılı	Mükemmeller Kulübü	2
56	Anonim	Dede Korkut Hikâyeleri	2
57	Astrid Frank	Görünmez Uli	2
58	Behiç Ak	Akvaryumdaki Tiyatro	2
59	Behiç Ak	Alaaddin'in Geveze Su Boruları	2
60	Christy Brown	Sol Ayağım	2
61	Çetin Öner	Gülibik	2
62	Dodie Smith	101 Dalmaçyalı	2
63	Dominique Demers	Yeni Öğretmen	2
64	E. B. White	Charlotte'un Sevgi Ağı	2
65	Elif Şafak	Sakız Sardunya	2
66	Elif Şafak	Sakız Sardunya ile Eğlence Günlüğü	2
67	Erich Kastner	Hayvanlar Toplantısı	2
68	Erich Kastner	Küçük Dedektifler	2
69	Ezop	Ezop Masalları	2
70	Fazıl Hüsnü Dağlarca	Balina ile Mandalina	2
71	Jules Verne	Ay'a Yolculuk	2
72	Luis Sepulveda	Martıya Uçmayı Öğreten Kedi	2
73	Mark Twain	Tom Sawyer	2
74	Namık Kemal	Vatan Yahut Silistre	2
75	Ömer Faruk Paksu	Robotikuş ve Uzay Gözetleme Kulesi	2
76	Rudyard Kipling	Orman Çocuğu	2
77	Samed Behrengi	Sevgi Masalı	2
78	Selçuk Ceylan	Göğün Mavi Kabağı	2
79	Sevim Ak	Domates Saçlı Kız	2
80	Sevim Ak	Gemici Dedem	2
81	Sinan Yaşar	Yazıyı Bulan Çocuk	2
82	Sunay Akın	Ay Hırsızı	2
83	Susanna Tamaro	Kitaplardan Korkan Çocuk	2
84	Süleyman Bulut	101 Deyim 101 Öykü	2
85	Şermin Yaşar	Cingo	2
86	Yeşim Saygın Armutak	Bataklığın Kıyısındaki Ev	2
87	Yusuf Asal	Çılgın Deneyler	2
88	Yusuf Asal	Çılgın Tarih	2
89	Ziya Gökalp	Altın Işık	2
Toplam			339

Tablo 2'ye göre 339 öneri arasında 57 farklı yazara ait toplam 89 kitap yer almakta olup bu kitaplardan 6 veya daha fazla öneride yer alan 11 kitap bulunmaktadır. Bu kitaplar; Küçük Prens (20), Küçük Kara Balık (16), Şeker Portakalı (13), Charlie'nin Çikolata Fabrikası (13), Dedemin Bakkalı (12), Benim Zürafam Uçabilir (9), 101 Atasözü 101 Öykü (9), Büyük Atatürk'ten Küçük Öyküler (7), Zaman Bisikleti (6), Pollyanna (6) ve Andersen Masalları (6) olmuştur. 11 kitaptan 5'i Türk edebiyatına, 6'sı ise dünya edebiyatına aittir.

Birden Fazla Kitabı Önerilen Yazarlarına İlişkin Bulgular

Tablo 2’de yer alan 89 kitap arasında eser sayısı açısından en fazla önerilen yazarlara yönelik bilgiler, Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. En az iki kitabı önerilen yazarlar

Sıra No	Yazar	Önerilen Kitap Sayısı
1	Anıl Basılı	6
2	Jules Verne	5
3	Mert Arık	5
4	Sevim Ak	5
5	Şermin Yaşar	5
6	Behiç Ak	3
7	Samed Behrengi	3
8	Süleyman Bulut	3
9	Yusuf Asal	3
10	Elif Şafak	2
11	Erich Kastner	2
12	Roald Dahl	2

Tablo 3 incelendiğinde en az iki kitabı önerilen 12 yazar olduğu görülmektedir. Bu yazarlar; Anıl Basılı (6), Jules Verne (5), Mert Arık (5), Sevim Ak (5), Şermin Yaşar (5), Behiç Ak (3), Samed Behrengi (3), Süleyman Bulut (3), Yusuf Asal (3), Elif Şafak (2) Erich Kastner (2) ve Roald Dahl (2) olmuştur. 12 yazardan 8’i Türk iken 4’ü yabancısıdır.

Sınıf Öğretmenlerinin Kitap Önerme Nedenlerine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinden önerdikleri kitapları, niçin önerdiklerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenler tarafından belirtilen nedenler kategori ve kodlara ayrılarak Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin kitap önerme nedenleri

Sıra No	Kategori	Sıra No	Kod	f
1	İçerik	1	İyi bir anlatıma sahip olması (akıcı, maceralı, merak unsuru barındıran, sürükleyici)	51
		2	Ulusal ve evrensel değerlere uygun olması	38
		3	Eğlenceli / ilgi çekici olması	32
		4	Yaratıcı düşünme (problem çözme) becerisini geliştirici olması	32
		5	Hayal dünyasını geliştirici olması	27
		6	İletilerinin iyi olması	10
		7	Güncel (bilinen okunan kitaplar) ve gündelik hayatla ilişkili olması	9
		8	Farklı yaşam biçimleri ve kültürleri sunması	8
		9	Okumayı sevdirmesi	7
		10	Eğitici ve öğretici olması	6
		11	Bilgilendirici olması	6
		12	Mizahi öğelere sahip olması	5
		13	Uygun cümle yapıları ve sözcükler içermesi	4
		14	Diğer derslerle ilişkili olması	3
		15	Dil becerilerini geliştirmesi	2

		16	Öz güven geliştirmesi	2
		17	Örnek řahsiyetleri anlatması	2
		18	Örtülü olarak mesaj vermesi	1
Toplam				245
Sıra No	Kategori	Sıra No	Kod	f
2	Öğrenciye yönelik	1	Öğrenci seviyesi (yaş, cinsiyet, zekâ, sınıf)	17
		2	Öğrenci dönütleri iyi olan kitaplar olması	8
Toplam				25
Sıra No	Kategori	Sıra No	Kod	f
3	Biçim	1	Görsel ve çizimlerinin iyi olması	5
		2	Yazı boyutu	1
Toplam				6
Sıra No	Kategori	Sıra No	Kod	f
1	Diğer	1	Klasik olması	3
		2	Önerilen kitaplar olması	3
		3	Öğretmenin okuduğu kitaplar olması	2
		4	Uygun fiyatlı olması	1
Toplam				9

Tablo 4 incelendiğinde; sınıf öğretmenlerinin kitap önerme nedenlerinin; içerik (245), öğrenciye yönelik (25), biçim (6) ve diğer (9) olmak üzere toplam 4 kategori altında toplanabildiği görülmektedir. Öğretmenlerin kitap önerme nedenleri 28 kod altında, toplam 285'tir.

Tablo 5. Kitap öneri nedenlerine ilişkin kodlar

Sıra No	Kategori	f	%
1	İçerik	245	85,96
2	Öğrenciye yönelik	25	8,77
3	Diğer	9	3,16
4	Biçim	6	2,11
Toplam		285	100

Tablo 5 incelendiğinde; kitap öneri nedenlerine dair 4 kategorinin; içerik (245), öğrenciye yönelik (25), diğer (9) ve biçim (6) şeklinde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilere kitap önerirken %85,96 oranında kitabın içeriğinden hareket ettikleri söylenebilir.

Öğretmenlerin söz konusu kitapları önerme nedenleriyle ilgili doğrudan alıntılardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Ö-3: "Akıcı bir dil kullanılmış. Çocukların hayal gücünü geliştirmeye yönelik kitaplar... Çocuklar okurken sıkılmadan okuyabiliyor."

Ö-34: "Eğlenceli, eğitici, deneyimlenmiş, çocuklar üzerinde test edilmiş."

Ö-37: "Eğitici ve öğretici, değerlerimize uygun, fiyatları uygun, çocukların ilgisini çekiyor. Okumayı sevdiriyor. Millî bilincimizi öğretiyor."

Ö-73: "1. Çocukların gelişimsel özelliklerine uygun. 2. Kitapların içi görsel açıdan çocuklara göre. 3. Yaratıcılıklarını ve ufku açan türden kitaplar."

Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin ilkokul 4. sınıf öğrencilerine önerdiği kitapları ve bu kitapları önerme nedenlerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

57 farklı yazara ait toplam 89 kitap, 23 farklı ilde görev yapan 73 sınıf öğretmeni tarafından ilkokul 4. sınıf öğrencileri için (en az iki öneride yer almak kaydıyla) önerilmiştir. En çok önerilen kitaplardan bazılarının (Küçük Prens, Küçük Kara Balık, Şeker Portakalı, Charlie'nin Çikolata Fabrikası, Pollyanna) kitap satış sitelerindeki satış oranları dikkate alındığında dünya edebiyatından popüler kitaplar olduğu söylenebilir. Aynı şekilde en çok önerilenler arasında yer alan Türk edebiyatı eserlerinin (Dedemin Bakkalı, 101 Atasözü 101 Öykü, Büyük Atatürk'ten Küçük Öyküler, Zaman Bisikleti) de kitap satış sitelerinde çok satan kitaplardan olduğu görülmektedir. Alan yazınındaki kitap önerileriyle ilgili araştırmalarda (Ak-Başoğlu, 2018; Karagöz, 2017; Kavun, 2023; Onur ve Topçuoğlu-Ünal, 2022) da popüler kitapların önerildiği görülmektedir. Bu araştırmanın sonucu ile alan yazınındaki araştırmaların sonuçlarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

En fazla önerilen 11 kitaptan 5'inin Türk edebiyatına, 6'sının ise dünya edebiyatına ait olduğu tespit edilmiştir. Eser sayısına göre en fazla önerilen 12 yazardan 8'inin Türk iken 4'ünün ise yabancı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmenlerinin kitap bazlı önerilerinde daha çok dünya edebiyatından eserlere yer verdikleri, eser çeşitliliği açısından ise daha çok Türk yazarlara odaklandığı çıkarımında bulunulabilir.

Sınıf öğretmenlerinin kitap önerme nedenleriyle ilgili ifadeleri; biçim, içerik, öğrenciye yönelik ve diğer olmak üzere toplam 4 kategori altında toplanmıştır. Bu kategorilerden en fazla içeriğe odaklanıldığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin kitap önerirken daha çok kitapların içeriğine odaklandığı söylenebilir. Kavun (2023) tarafından hazırlanan araştırmada Türkçe öğretmenlerinin 7. sınıf öğrencilerine kitap önerme nedenlerinin büyük oranda kitabın içeriğiyle ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karagöz (2017) araştırmasında kitap önerme nedenleri arasında yazınsal zenginliğin ön plana çıktığı sonucunu elde etmiştir. Onur ve Topçuoğlu-Ünal (2022) öğretmenlerin kitap önerme nedenleri arasında en fazla belirtilen ifadenin “okuyup beğendiğim için” şeklinde olduğunu saptamıştır. Bu araştırmanın kitap önerme nedenleriyle ilgili sonucunun Karagöz'ün (2017) ve Kavun'un (2023) araştırmalarıyla büyük oranda benzerlik gösterdiği, Onur ve Topçuoğlu-Ünal'ın (2022) araştırmasıyla kısmen benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Bu sonuçlar, sınıf öğretmenlerinin kitap önerilerinde oldukça titiz davrandıklarını, kitap önerisinde içeriğe önem verdiklerini ve daha çok popüler kitapları tercih ettiklerini göstermektedir. Ayrıca, bu durum onların edebî eserleri takip ettiklerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. (Zorunlu)

Etik Kurul İzni

Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu, 30.04.2024, 201192 sayılı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

Yazarların Katkı Oranı

Bu makaleyi yazar, tek başına yazmıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada çıkar çatışmasına ilişkin bir husus bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Ak-Başıoğul, D. (2018). *Türkçe öğretmenlerinin ve önerdikleri kitapların söylemleri bağlamında okuma kültürü anlayışı: Bir durum çalışması* (Tez No. 515627). [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arıcı, A. F. (2015). Türkçe öğretmenleri/öğretmen adayları ne okumalı? -bir “okuma listesi” önerisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 1-15.
- Arıcı, A. F. ve Sallabaş, M. E. (2020). Lise öğrencilerine bir okuma listesi önerisi: Edebiyat öğretmenleri ile mülakatlar. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 162-174.
- Ateş, S. ve Yıldırım, K. (2014). Sınıf öğretmenlerinin okuma becerisine yönelik uygulamaları: Strateji öğretimi ve anlama. *İlköğretim Online*, 13(1), 235-257.
- Ceylan-Çapar, M., ve Ceylan, M. (2022). Durum çalışması ve olgubilim desenlerinin karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 295-312. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227359>
- Karagöz, B. (2017). Eğitimciler ve çocuk yazarlarının görüşleri bağlamında ortaokul öğrencileri ne okumalı? -Bir liste önerisi-. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 60, 707-726.
- Kavun, M. (2023). *Yazınsal metinlerle 7. sınıf öğrencilerinin söz varlığının artırılması* (Tez No. 839488). [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- MEB. (2019). Türkçe dersi öğretim programı.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*, Sage.
- Onur, N. ve Topçuoğlu-Ünal, F. (2022). Ortaokul öğrencileri için Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre oluşturulan tavsiye kitap listesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 10(3), 126-161.
- Ostojić, A. B. (2023). Reading comprehension processes: A review based on theoretical models and research methodology. *Hrvatska Revija za Rehabilitacijska Istraživanja*, 59(1), 122-143.
- Şahin, A. ve Ergül, S. (2022). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine okuma alışkanlığını kazandırma stratejileri: Bir olgubilim çalışması. *Erciyes Journal of Education*, 6(1), 19-43.
- Tavşanlı, Ö. F. ve Ulaş, P. (2023). Okuma çemberinin Türkçe eğitiminde kullanımı: Bir betimsel içerik analizi. *Millî Eğitim Dergisi*, 52(237), 141-166.
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük (k-z)* (12. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Valencia, S. (1990). A portfolio approach to classroom reading assessment: The whys, whats, and hows. *The Reading Teacher*, 43(4), 338-340.
- Yıldırım, B. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettikleri kitaplar üzerine bir inceleme (Trabzon ili örneği)* (Tez No. 588858) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi-Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, N. ve Erol, T. (2022). Çağdaş çocuk yazını ilkeleri bakımından Yaşar Kemal'in “Yağmurla Gelen” adlı yapıtı. *International Journal of Language Academy*, 10(4), 125-143.

Extended Abstract

Introduction

Reading skill is a language skill that is acquired in the third place among the four basic language skills and is important for the individual to acquire knowledge throughout his/her life, to conduct research on subjects of interest and to acquire the next skill, writing skill. Reading, as a comprehension skill, is an action that shows that the text that is preferred as an object of reading or that is exposed to can be read and readable at the level it is understood.

It is obvious that there was a gap in determining the books for student levels after the 100 Basic Works application that was terminated by the Ministry of National Education in 2018. The responsibility in this regard lies with the primary school class teachers, middle school Turkish teachers and high school Turkish language and literature teachers as well as families. Although it is considered that the texts included in the textbooks (abbreviated texts) can be at a level that can direct students to authors and works, based on this, the possibility of students reaching good books is extremely low.

The purpose of this research is to determine the books recommended by classroom teachers for 4th grade primary school students and to create a reading list on this subject. Based on this purpose, the following questions were sought in the research:

1. What books do classroom teachers recommend for 4th grade primary school students?
2. Who are the authors whose books are recommended more than once?
3. What are the reasons why classroom teachers recommend these books?

Method

In this study, a qualitative research method, phenomenology design was preferred. Since the aim of the study was to determine the books that classroom teachers recommended for 4th grade primary school students and their recommendations of these books, phenomenology design was preferred.

Analysis of Data

The data obtained in KÖF were analyzed by 2 field experts in addition to the researcher. In the analysis of these data, the reliability formula of Miles and Huberman (1994): $Reliability = \frac{Consensus}{Consensus + Disagreement}$ was used. According to this formula, the agreement between the researcher and field experts was 100% in terms of participant characteristics and 97.20% in data regarding book recommendations; It was determined that the reasons for the recommendation were 96.84%. Based on this, it can be said that the analysis of the data within the scope of the research is reliable.

The following points were followed while analyzing the data:

1. Books with more than one author,
2. Books in series (For example, the Crazy Janitor Series),
3. All works of an author (such as Yusuf Asal books) were excluded from the scope of the research.
4. Recommendations with minor errors in the book name and/or author name (books and authors that can be reached by searching) were included in the research.
5. Since ten book recommendations were requested from each teacher, data that were left blank or did not include any punctuation marks could not be evaluated.

The number of classroom teachers participating in the research was 73. Therefore, while it was expected that there would be 730 book recommendations, a total of 546 book recommendations remained after the 5 steps above.

While examples of the reasons for recommending books stated by teachers were given, codes such as S-1, S-2, S-3 were given to teachers.

While content analysis was being conducted for the reasons why teachers recommended books, the reasons why teachers recommended books were collected in a file and sorted from A to Z to combine the reasons that could be related to each other under the same title.

Results and Discussion

A total of 89 books by 57 different authors were recommended for 4th grade primary school students (with at least two recommendations) by a total of 73 classroom teachers working in 23 different cities. Considering the sales rates on book sales sites, some of the most recommended books (Little Prince, Little Black Fish, Sugar Orange, Charlie's Chocolate Factory, Pollyanna) can be said to be popular books from world literature. Similarly, it is seen that the works of Turkish literature (My Grandfather's Grocery Store, 101 Proverbs 101 Stories, Small Stories from Great Atatürk, Time Bicycle) that are among the most recommended are also bestsellers on book sales sites. In studies on book recommendations in the literature (Ak-Bařođul, 2018; Karagöz, 2017; Kavun, 2023; Onur and Topçuoğlu-Ünal, 2022), it is seen that popular books are also recommended. It can be said that the results of this research are similar to the results of the research in the literature.